

Рівненський державний гуманітарний університет
Психолого-природничий факультет

Студентський дайджест:

збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти

Випуск 2

Рівне, 2020

Головний редактор:

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконавчий редактор:

Корчакова Наталія Вікторівна – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної колегії:

Немеш Олена Миколаївна – доктор психологічних наук, доцент, професор, в.о. ректора Рівненського державного гуманітарного університету.

Павелків Віталій Романович – доктор психологічних наук, доцент, професор кафедри загальної психології та психодіагностики, декан психолого-природничого факультету Рівненського державного гуманітарного університету.

Безлюдна Валентина Іванівна – кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету.

Юрчук Олексій Іванович – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки і психології (дошкільної та корекційної) імені проф. Т.І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

СТУДЕНТСЬКИЙ ДАЙДЖЕСТ: збірник наукових матеріалів здобувачів вищої освіти. Випуск 2. Рівне: РДГУ, 2020. 140 с.

За достовірність фактів, дат, назв тощо відповідальність несуть автори матеріалів.

*Друкується за рішенням Вченої Ради РДГУ
(протокол №11 від 26 листопада 2020 р.)*

–технологія організації соціального середовища. Впливаючи на соціальні чинники, можна запобігти небажаній поведінці особистості. Профілактика суїцидальних тенденцій у старших школярів включає, перш за все, соціальну рекламу щодо формування установок на здоровий спосіб життя;

–технологія інформування. Це найбільш звичний напрям психопрофілактичної роботи в формі лекцій, бесід, розповсюдження спеціальної літератури та відео. Рекомендується відмовитися від переважання вузької інформації;

–технологія організації активної діяльності, альтернативної девіантній поведінці: пізнання (подорож), випробування себе (походи в гори, спорт), значуще спілкування, любов, творчість, діяльність;

–технологія організації здорового способу життя;

–технологія активізації особистісних ресурсів. Активні заняття старших школярів спортом, їх творче самовираження, участь в групах спілкування та особистісного зростання, арттерапія – все це активізує особистісні ресурси, щоб забезпечити активність особистості, її здоров'я і стійкість до негативного зовнішнього впливу;

–технологія мінімізації негативних наслідків суїцидальних тенденцій, спрямована на профілактику рецидивів або їх негативних наслідків[6, с. 260].

Висновки: Отже, суїцидальна поведінка досить складний і багатоаспектний феномен. Вивчення проблематики суїцидального аспекту, дозволяє конкретизувати момент суїцидального ризику серед старшокласників, оскільки в період дорослішання, дитина відчуває значні, на її погляд, життєві труднощі, обумовлені несформованим соціальним статусом і психогормональними особливостями розвитку організму. В основі суїцидальної поведінки лежить багато чинників ендогенного і екзогенного походження: спадковість, травми, різного роду психосоматичні та інші захворювання, сімейні конфлікти, генетичні відхилення. Наукова розробленість згаданої проблеми має неоднозначний практичний характер. Зарубіжна суїцидологія за розробленістю своїх основ, найчастіше, зачіпає аспекти дорослої суїцидальної поведінки.

Список використаної літератури

1. Вашек Т. Профілактика самогубства серед підлітків: методика для вимірювання суїцидальної поведінки. *Практична психологія та соціальна робота*. 2011. №4. С. 53- 84
2. Фромм Э. Здоровое общество. Москва :АСТ, Хранитель, 2006. 544 с.
3. Фрейд З. Печаль и меланхолия. Суицидология: хрестоматия по суицидологии. Київ : А.Л.Д., 1996. 364 с.
4. Рибалка В. В. Психологія суїцидальних тенденцій проблемної особистості. Київ : Шкільний світ, 2009. 128 с.
5. Мандзик Л. В. Соціально-педагогічна профілактика суїцидальної поведінки у підлітковому віці *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. 2015. Вип. 220. С. 258-262.

УДК [159.923.32 : 17.021.1] : 398.91

ВИХОВНІ МОЖЛИВОСТІ НАРОДНИХ ПРИСЛІВ'ІВ ЯК ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ НОРМ ПОВЕДІНКИ ДИТИНИ

Серко В., здобувач ОС «магістр» спеціальності 012 «Дошкільна освіта», 2 курс,
РДГУ

Науковий керівник: канд. психол. наук, доцент Кулаков Р. С.

Постановка проблеми. Глибинні перетворення у всіх сферах життя країни докорінним чином змінили систему вимог суспільства до особистості. Це надає ще більшої гостроти проблемам, пов'язаним із моральним розвитком. Особливо важливим є вивчення

особливостей моральної сфери в дитячому віці, коли закладаються основи моральної саморегуляції [4, с. 5].

Духовно-моральне відродження суспільства, залучення підростаючого покоління до гуманістичних цінностей – актуальні завдання сьогодення, які не можуть бути успішно реалізовані без глибокого пізнання багатства свого народу. Виховання особистості як процес прилучення до духовних цінностей рідного народу починається в дошкільному дитинстві. Серед засобів виховання у дітей дошкільного віку усвідомленого ставлення до виконання моральних норм заслуговують на увагу малі фольклорні жанри. Серед них провідне місце займають прислів'я та приказки.

Мета статті – визначити роль народних прислів'їв у формуванні моральних норм поведінки дитини дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Народ – прекрасний творець слова. Прислів'я – прояв його високої художньо-поетичної майстерності. Прислів'я – влучний і стислий, часто афористичний і заримований народний вислів, у якому в образній формі виражена велика для запам'ятовування повчальна думка чи емоційна оцінка якогось явища.

Як зазначає Н. Ф. Самсонюк, прислів'я виражають найбільш відкриті думки людей різних національностей, узагальнюють досвід їхньої боротьби за процвітання рідного краю, являють собою колективну думку про силу дружби, братство, взаємодопомогу. Народна думка про Батьківщину, борг перед нею, змушує педагогів подумати над більш широкими можливостями застосування прислів'їв у вихованні дітей дошкільного віку. Через них у доступній формі діти засвоюють знання про рідний край, мову народу, його традиції та звичаї [2, с. 188].

Навчаючи дітей правилам поведінки в природі, в суспільстві, нормам морального ставлення до неї, можна також звертатися до прислів'їв. Особливу увагу надавав прислів'ям та приказкам К. Д. Ушинський. Він наголошував на тому, що прислів'я мають провідне значення під час початкового вивчення рідної мови, по-перше, за своєю формою – це хвилююча поява рідного слова, яка вилетіла із живого глибокого джерела – вічно юної, вічно квітучої душі народу. Такі прислів'я пробуджують до життя і насичення рідного слова в душі дитини; по-друге за змістом – прислів'я важливі для навчання тим, що в них, як в дзеркалі, відображається життя людей з усіма своїми різнобарвними обливостями [3, с. 68].

Отже, зазначимо, що прислів'я сприяють формуванню в дітей елементарних знань про норми та правила поведінки, залучають їх до активної діяльності в оточуючому середовищі. Саме через них діти дізнаються про шанобливе ставлення до людини, до навколишнього світу. Використання малих форм українського фольклору в системі виховання більш ефективно впливає на моральні якості дитини по відношенню до інших оточуючих її людей, забезпечує засвоєння і виконання дитиною на практиці норм (правил) поведінки та усвідомленого ставлення до цих норм. В українському суспільстві мораль завжди займала чільне місце у порівнянні з іншими сферами духовного життя народу. При вихованні підростаючих поколінь моральні еталони були основоположними у вчинках, взаємовідносинах. Вибираючи прислів'я для роботи з дітьми, на думку Н. Ф. Самсонюк, слід ставити до них такі загально-педагогічні вимоги: їх зміст повинен бути високоідейним; відображати суттєві риси тих чи інших соціальних явищ, причинно-наслідкових зв'язків між ними; узагальнювати знання про Батьківщину, її історію, видатних осіб, спосіб життя людей, захисників країни; відповідати художньо-поетичним вимогам до творів даного жанру; бути доступними розумінню старшими дошкільниками [1, с. 14].

Знайомство з прислів'ями повинно здійснюватися через різні форми роботи з дітьми: заняття з ознайомлення із навколишнім світом і розвитку мови, екскурсії та прогулянки, спілкування в процесі різних видів діяльності, індивідуальні бесіди під час підготовки до свят. Прислів'я, спрямовані на виховання у дітей позитивного ставлення до моральних норм поведінки, повинні містити у собі точні словесні визначення предметів і явищ природи, побуту, суспільства, праці, зв'язків і причинних залежностей між ними: «Кущі і ліса – всьому краю краса», «Людська праця – не дурниця, розкидати не годиться», «Доброго не бійся, а поганого не роби», «Добро завжди переможе зло». Відбираючи їх, слід враховувати також

позитивну моральну і естетичну насиченість, багатство пізнавального змісту, який повинен надихати дітей на роздуми, порівняння. Використовувати прислів'я треба вміло. Вони набувають особливої цінності, коли сказані влучно, до речі. Цього мають навчитися дорослі – тоді вживані ними прислів'я і приказки зможуть захопити дітей. Успіх впливу їх на малят залежить від того, якою мірою оволодів ними педагог, наскільки глибоко розуміє педагогічний зміст, наскільки вміло застосовує у бесідах з вихованцями і в різних життєвих ситуаціях.

Усім відомо, що «Добре і ласкаве слово краще м'якого пирога». Часто настрої дитини залежить від першої зустрічі з дорослим. Уважний погляд на дитину, яка увійшла до групи – і досвідчений педагог вже знає, які слова їй знадобляться: «Ясний місяць з'явиться», «Красне сонечко увійшло» і т.ін. Ці приказки допомагають вихователю висловити радість від зустрічі з дитиною. А такі як «Від погляду молоко кисне», «Надувся як сич на мороз» – розсмішити малюків, змінити їхній настрій на краще.

Існує чимало засобів і методів виховання доброти, чуйності, доброзичливості. Не можна забувати і про народну мудрість, яка розкриває сутність добра і зла, вказує на необхідність бути хорошою людиною: «Добро завжди переможе зло», «Доброго не бійся, а поганого не роби», «Добре діло твори сміло», «Добрий не той, кого бояться, а той, кого люблять». Формування таких моральних якостей як чесність, правдивість, скромність, уміння додержувати слова, доводити почату справу до кінця – важливе завдання педагога. Він використовує у своїй роботі різноманітні засоби, зокрема приклади з життя дорослих і однолітків, художню літературу тощо. Варто звернути увагу на те, як влучно й виразно відповідають прислів'я на запитання: «Що ж краще – правда чи неправда? Як ставитися до брехуна?» – «Краще гірка правда, ніж солодка брехня», «Хто вчора неправду сказав, тому завтра не повірять».

Зробивши щось хороше, дитина захоплено розповідає про це, вимагає до себе уваги, похвали, і якщо дорослий нетактовно й насмішкувато висловлюється: «Ну й хвалько ж ти! Треба бути скромним», такий підхід до виховання скромності може викликати небажаний результат. У такому випадку доцільними і повчальними будуть такі прислів'я і приказки: «Зробивши добру справу – не хвались: нехай тебе інші похвалять», «Скромність кожному до лиця». Про вміння додержувати свого слова, доводити розпочату справу до кінця говорять прислів'я-приказки: «Зумів пообіцяти – не змушуй три роки чекати» та ін. Дитині, яка поспіхом намалювала, склеїла, зліпила, виконала завдання, вихователь замість докору може сказати: «Зроблено спішно, тому й вийшло смішно...». У практиці педагогові досить часто доводиться давати індивідуальні пояснення і дитина, яка відчуває труднощі у виконанні завдання, відразу повертає його увагу. Пояснивши, що треба робити, він, усміхнувшись, підбадьорює: «Ось тепер не журись і за діло ти берись». Чимало прислів'їв створив народ про вірних друзів, силу дружби, колективу, про взаємодопомогу. У більшості з них чітко й категорично сформульовані норми людських взаємин: «Друзі пізнаються у біді», «Щоб у мирі жити – треба дружити», «У колективі чужої роботи немає».

Важлива увага правильного виховання дітей – особистий приклад батьків, і про це у прислів'ях говориться так: «Яблуко від яблуні далеко не відкотиться», «У доброго батька – добрі й дітки». Народна педагогіка підкреслює, що вміло виховуючи своїх дітей, батьки водночас забезпечують собі щасливу, спокійну старість: «Що змалку виховаєш – на те в старості й обіпрешся», «Помилки у вихованні дітей – це помилки батьків», «Найкраща спадщина – вихованість».

Висновки. Отже, виховне значення прислів'їв, які створив народ, незаперечне, й дорослі повинні вміло використовувати їх у повсякденному житті, щоб вони влучали у «самісіньке око».

Список використаної літератури

1. Самсонюк Н. Ф. Використання прислів'їв і приказок у виховній роботі *Дошкільне виховання*. 1981. № 3. С.14-15.
2. Самсонюк Н. Ф. Прислів'я як індикатор визначення компетентності дошкільника у

сфері життєдіяльності «Я сам» // *Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти*: Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Рівне : РДГУ. 2007. Вип. 36. С. 188.

3. Торопова І. Ідея народності у вихованні: за творами К. Д. Ушинського *Рідна школа*. 2004. №3. С. 66-69.

4. Феноменологія морального розвитку особистості : детермінація, механізми, генезис: Монографія / Під ред. Р. В. Павелкова, Н. В. Корчакової. – Рівне : Волинські обереги, 2009. – 368с.

УДК [159.922.73 : 159.923.2] : 82

ХУДОЖНІ ТЕКСТИ В ПІЗНАВАЛЬНОМУ РОЗВИТКУ ДОШКІЛЬНИКА

Синяк О., здобувач ОС «магістр» спеціальності 016 «Спеціальна освіта», 5 курс, РДГУ

Науковий керівник: к. пед. н., доцент, професор Ніколайчук Г. І.

Постановка проблеми. Дошкільна пора – це особливий період у житті кожної людини. Саме у дитинстві відбувається процес формування особистості, розвитку її мислення, пам'яті, набуття першого морального та естетичного досвіду. Тому не випадково все те, що закладається в дитинстві, що впливає на почуття дитини, на підсвідомому рівні супроводжує людину впродовж усього її життя.

У ранньому віці дитина зустрічається з художніми текстами, які починають відігравати надзвичайно важливу виховну, пізнавальну та розвивальну роль у становленні особистості дошкільника. Результатом залучення дитини до читання книжок є облагородження її серця, удосконалення розуму; розвиток емоційної та пізнавальної сфери. Крім того, книжка допомагає дитині оволодіти мовленням – ключем до пізнання оточуючого світу.

Художня література традиційно розглядається важливим засобом виховного впливу на особистість дитини-дошкільника. І це не випадково, оскільки її вважають скарбницею культури, джерелом реальних знань та сильних вражень, ознайомлення з незвичним, фантастичним. Сучасні дослідження відносять книжку і читання до агентів соціалізації, оскільки за допомогою читання людина «входить у культуру», розуміє, які події можуть з нею відбутися і як можна вийти з певної життєвої ситуації.

Але в останні роки спостерігається падіння інтересу до книжки, до читання загалом, втрачається усвідомлення пріоритетної ролі книжки в людському житті. Знижується роль сім'ї у залученні дитини до читання. Сьогодні дорослих все більше цікавлять комп'ютерні технології, а читання для дітей і самими дітьми замінюється переглядом телепередач.

Саме тому в суспільстві гостро постає проблема літературної освіти дітей, формування в них умінь повноцінної читацької діяльності, а звідси і проблема готовності дошкільних навчальних закладів, родини, батьків і вихователів до роботи з дитячою книжкою, до розвитку в дітей стійкого інтересу до літератури, читання, формування в них початкових уявлень про роль книжки в житті людини і потреби жити з книжкою, спілкуватися з нею.

Мета статті – показати місце дошкільного навчального закладу у процесі формування майбутнього читача та визначити умови, що сприятимуть ефективному формуванню в дітей правильного розуміння художніх текстів, вихованню в них стійкого інтересу до книжки, до літературного читання та пізнання світу через художній текст.

Виклад основного матеріалу дослідження. Казки та оповідання сприяють розвитку естетичного сприйняття світу, збагачують лексичний запас дитини дошкільного віку, виховують моральні цінності у дитини сприяють розвитку мовленнєвого етикету.

Основні організаційно-педагогічні умови формування мовленнєвого етикету дітей старшого дошкільного віку:

1. Використання казки як засобу формування мовленнєвого етикету дітей старшого дошкільного віку.

2. Читання оповідань з метою збагачення мовленнєвого етикету в дітей старшого дошкільного віку.

З М І С Т

Алексюк М. Молодіжний сленг – соціально-психологічна проблема чи спосіб самовираження сучасної молоді.....	3
Апостол М. Ставлення людини до процесу старіння.....	5
Бабич Л. Вікові особливості морального розвитку особистості у молодшому шкільному віці	7
Будько Н. Представлення родителів о вихованні дошкільників.....	9
Бурдина О. Проявление прокрастинации у студенческой молодежи.....	11
Вейна К. Загальний недорозвиток мовлення як психолого-педагогічна проблема.....	13
Войчук Т. Зміст корекційної роботи логопеда з дітьми з ринолалією.....	14
Ганусевич В. Проблемы влияния электронных сми на личность человека.....	16
Гордійчук Т. Соціальні мережі як детермінанта особистісного розвитку підлітків.....	17
Гордійчук І. Профілактика відхилень у поведінці молодших школярів у позаурочний час...	19
Грабовська С. До проблеми виховання безпечної поведінки дітей дошкільного віку.....	20
Гребеневич О. Формування в першокласників навичок читання й письма в умовах компетентнісної освіти.....	22
Гребіневич М. Роль ціннісних орієнтацій у формуванні професійного самовизначення у старших школярів.....	24
Гузей А. Вплив маніпулятивних дій на міжособистісне спілкування.....	26
Гузей А. Психологічний булінг в шкільному колективі: критерії та напрями прояву та напрями профілактики.....	28
Даниленко С. Генезис и трансформация змеиноного образа в белорусско-литовской мифологии.....	30
Демчук Д. Формування навичок безпечної поведінки дошкільників як теоретична проблема.....	32
Дем'янюк В. Роль емоційного інтелекту у професійній діяльності психолога.....	33
Дмитришина А. Особливість впливу стосунків з батьками на формування самооцінки дитини молодшого шкільного віку.....	35
Дрогомирецька О. Формування адаптивних здібностей молодших школярів з мовленнєвими порушеннями.....	37
Заговора Л. Мотивація як один з основних факторів у вивченні іноземної мови.....	38
Заговора Л. Вплив мотивації на ставлення підлітків до вивчення іноземної мови.....	40
Єфімова М. Розробка системи психологічних заходів щодо профілактики агресивної поведінки підлітків.....	41
Іслямова А. Розвиток слухової уваги і пам'яті у дітей дошкільного віку із загальним недорозвитком мовлення.....	44
Кардаш Є. Особливості практичної роботи, спрямованої на розвиток мовленнєвої здатності дитини з РСА.....	45
Касянчук М. Вплив булінгу на формування Я-концепції підлітків.....	47
Качуровська Д. Рівні особистісної готовності до професійної діяльності майбутніх психологів.....	49
Киричик Е. Проявление эмоций у девочек и мальчиков подросткового возраста.....	52
Климчук І. Причини емоційного вигорання під час пандемії у студентів.....	55
Кобець Д. Теоретичний аналіз проблеми мотивації молодших школярів.....	56
Ковальчук І. Теоретичні основи розвитку пізнавальної діяльності дітей шостого року життя із загальним недорозвитком мовлення.....	57
Ковальчук М. Казка та її роль у вихованні дитини.....	58
Козенюк М. Готовність до вибору професії як специфічне психологічне утворення особистості старшокласника.....	61
Командік О. Психологічні детермінанти розвитку лідерських якостей у молодших школярів.....	63
Конончук А. Особливості девіантної поведінки підлітків.....	65

Конончук К. Реалізація педагогічних умов формування навичок навчальної діяльності у дітей старшого дошкільного віку в ЗДО.....	66
Копель Ю. Діагносіка інтелектуального потенціалу дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивно-ресурсних центрах.....	69
Корольова О. До проблеми впровадження проектної технології в роботу закладу дошкільної освіти.....	70
Костінська М. Гендерні особливості мотивації до лідерства у студенської молоді.....	71
Кравчук У. Психолого-педагогічні основи розвитку уваги дітей дошкільного віку з порушеннями мовлення.....	74
Крушельницька Н. Особливості взаємодії малокомплектного ЗДО з сім'єю в умовах протиепідемічного карантину.....	76
Лабатій М. Використання дидактичних ігор і вправ з елементами розв'язання винахідницьких задач у процесі образотворчої діяльності дошкільників.....	78
Левчук М. Вплив структури сімейних відносин на взаємини старших дошкільників з ровесниками.....	81
Мельник Н. Розвиток творчих здібностей дітей дошкільного віку засобами комп'ютерних ігор.....	82
Мельник Ю. Дидактичні комп'ютерні ігри як засіб розвитку старших дошкільників: використання в практиці закладу дошкільної освіти.....	84
Мельничук Ю. Гендерне виховання як завдання дошкільної освіти.....	87
Менік Н. Дослідження питання виникнення тривожності у дітей старшого дошкільного віку.....	89
Микитюк В. теоретичний аналіз проблеми професійного самовизначення старшокласників..	90
Миронець Л. Виховання гуманних почуттів у дітей.....	92
Михайлова Т. Психологічні особливості поведінки підлітків у конфліктних ситуаціях.....	95
Михалюк М. Конвергенція сімейної та професійної мотивації у працюючої жінки.....	97
Мовчко О. Вплив пандемічної реальності на виникнення депресії в юнацькому віці.....	101
Одейчук І. Дослідження соціально-психологічних закономірностей формування стресостійкості у студентської молоді.....	103
Осадча І. Стиль батьківського виховання як детермінанта виникнення страхів у дошкільників з особливими освітніми потребами.....	104
Павлова Р. Вплив інтернету на психіку підлітка.....	107
Паршина Я. Побудова міжособистісних взаємин як завдання розвитку у період дорослості.....	108
Рабович І. Прояви девіантної поведінки у підлітковому віці та їх корекція.....	110
Романович І. Технології попередження суїцидальних тенденцій серед старших школярів.....	112
Серко в. Виховні можливості народних прислів'їв як засобів формування моральних норм поведінки дитини.....	114
Синяк О. Художні тексти в пізнавальному розвитку дошкільника.....	117
Сосонюк О. Психологічний аналіз фрустрації та її особливостей.....	119
Тищук К. Розвиток комунікабельності молодших школярів в умовах інклюзивного навчання.....	121
Урус К. Роль пізнавальної активності у становленні особистості молодшого школяра.....	123
Федорук І. Психологічні детермінанти формування самооцінки у підлітковому віці.....	125
Хомич М. Використання інтерактивних методів на уроках з технологічної освітньої галузі у початкових класах.....	127
Черуха А. Психологічні складові захисту від маніпуляцій.....	129
Шальнова О. Психологічний аналіз ставлення до цивільного шлюбу на етапі ранньої зрілості.....	130
Шепельчук і. Проблема адаптації першокласників до навчальної діяльності.....	135